

**โครงการจัดทำฐานข้อมูล
ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน
ตำบลควนหนองคว่ำ**

จัดทำโดย....องค์การบริหารส่วนตำบลควนหนองคว่ำ
ตำบลควนหนองคว่ำ อำเภอจุฬาภรณ์
จังหวัดนครศรีธรรมราช
โทร. (๐๗๕) - ๘๐๓๘๗๓

ความหมายและที่มาภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถือเป็นรากเหง้าที่บ่งบอกถึงความเป็นมาของท้องถิ่นหรือสังคมนั้น ๆ มีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการส่งเสริมหรือพัฒนาภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นให้ดำรงอยู่และเกิดความภาคภูมิใจในผลผลิตของบรรพบุรุษ

เมื่อกล่าวถึงภูมิปัญญาชาวบ้าน คนส่วนใหญ่มักจะมองว่าการศึกษาในระบบเท่านั้นที่ดีที่สุด เพราะหลักสูตรการเรียนการสอนถูกจัดไว้อย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา แต่ข้อเท็จจริงกลับตรงกันข้าม การศึกษาของชาติกำลังประสบกับภาวะวิกฤต เช่น เด็กจบประถมศึกษาแล้วไม่สามารถอ่านเขียนได้คล่อง เด็กมัธยมศึกษาบางคนหุนห่าวไม่เป็น ไม่สามารถแก้ปัญหาต่างๆในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นจึงไม่สามารถหาวิธีการที่จะปรับปรุงอาชีพและความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น หากมีการนำเอาความรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้านมาหล่อหลอมรวมกับวิทยาการของสถานศึกษาก็จะสามารถสร้างชุมชนให้เข้มแข็งได้ ดังนั้นการศึกษาจึงมี 2 วิธีทาง (Two - Way Communication) คือการถ่ายทอดความรู้จากสถานศึกษาไปสู่ชุมชนและการนำความรู้จากชุมชนมาสู่สถานศึกษา จึงจะเป็นการบูรณาการการศึกษาแผนใหม่ ดังนั้นหลักสูตรจึงควรมีเนื้อหา 3 ลักษณะเป็นองค์ประกอบ

วิชาที่เป็นสากล (Universal Content) เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

วิชาที่เป็นความรู้เกี่ยวกับชาติของตนเอง (National Content) เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์

วัฒนธรรม

วิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่น(Local Content)

ในการให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นของให้ความหมายดังนี้คือ

- ภูมิปัญญาชาวบ้าน คือบุคคลที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีสติปัญญาที่สามารถนำความคิดมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต สำหรับภูมิปัญญานั้นเกิดได้ทั้งทางตรงคือประสบการณ์ของตนเอง และทางอ้อมที่ได้จากการเรียนรู้จากผู้อื่นหรือความรู้ที่สั่งสมสืบทอดกันมา

- ภูมิปัญญาท้องถิ่น(Local Wisdom) หมายถึงผลงานอันเกิดจากภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นที่ร่วมกันดำเนินงานตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ซึ่งอาจเป็นในลักษณะกลุ่มและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มจักสาน กลุ่มคนพิการ

- ภูมิปัญญาไทย หมายถึง ผลงานที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนไทย ซึ่งนับว่าเป็นคุณค่าที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมในระดับประเทศ ซึ่งบุคคลที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาหรือผลงานนั้นบางท่านเรียกว่าผู้ทรงปัญญาไทย

กล่าวโดยสรุป ภูมิปัญญาดังกล่าว เกิดจากการสั่งสมการเรียนรู้เป็นระยะเวลานาน โดยการเชื่อมโยงวิทยาการต่างๆเข้าด้วยกัน การเรียนรู้ของชาวบ้านนี้ไม่เหมือนกับการศึกษาในระบบที่แยกวิชาต่างๆออกเป็นหมวดหมู่ แต่ชาวบ้านเรียนรู้หลายเรื่องในเวลาเดียวกันโดยไม่ได้แยกเป็นเรื่องๆเหมือนการศึกษาในโรงเรียน

ประเภทของภูมิปัญญา แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

ภูมิปัญญาที่เป็นนามธรรม หมายถึง ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆในการดำรงชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย

ภูมิปัญญาที่เป็นรูปธรรม หมายถึง ภูมิปัญญาที่ปรากฏเป็นผลงานจากการคิดค้นและประดิษฐ์ขึ้น สามารถประจักษ์แก่สายตาและนำมาใช้ในการดำรงชีวิต การทอผ้า ดนตรี ศิลปะ นอกจากนี้ยังมีการจัดกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 4 กลุ่ม (กระทรวงศึกษาธิการ,กรมวิชาการ,กองวิจัยทางการศึกษา,2540:4-5)ดังนี้

ภูมิปัญญาด้านคติ ความคิด และความเชื่อ

ภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี

ภูมิปัญญาด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่น

ภูมิปัญญาด้านแนวคิด หลักปฏิบัติ หรือเทคโนโลยีที่ชาวบ้านนำมาใช้ในชุมชน

ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญานั้นเกิดขึ้นจากการหล่อหลอมความรู้ ประสบการณ์ ความเชื่อ ปฏิภาณ สิ่งแวดล้อม สิ่งที่เหนือธรรมชาติกับความสามารถของคน ดังนี้

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆที่อยู่รอบๆตัวเรา เช่นดิน ฟ้า อากาศ แม่น้ำ สัตว์ พืช เป็นต้นซึ่งก่อให้เกิดความคิดในการประกอบอาชีพ

สิ่งที่เหนือธรรมชาติ เช่น ความเชื่อ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งสมมติต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดศาสนา

สังคม หมายถึง กลุ่มคนที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันและก่อให้เกิดเรื่องจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม จิตรกรรม

ประติมากรรม นาฏศิลป์ วรรณกรรม

ผู้ทรงภูมิปัญญา เป็นผู้ใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ต่างๆ ตลอดจนความชาญฉลาดในการเชื่อมโยงประสบการณ์จากอดีตให้เป็นผลงานขึ้นมาใช้ในการแก้ปัญหาและการดำรงชีวิตประจำวัน

คุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

- สร้างชื่อเสียง เกียรติยศ และศักดิ์ศรีให้แก่ชาติไทย

- สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เมื่อได้มีการพัฒนามีนักประดิษฐ์นำไปสร้างเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ และนำช่วยในการอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันได้

- ช่วยสร้างประเทศชาติให้มั่นคง เป็นการให้ความเชื่อและกลยุทธ์ต่างๆที่เกิดจากภูมิปัญญาที่มีมาตั้งแต่ในสมัยโบราณ ซึ่งถือได้ว่ามีส่วนช่วยให้ประเทศชาติของเราดำรงอยู่มาจนถึงทุกวันนี้

- ช่วยสร้างรายได้ให้แก่ประเทศชาติ ได้แก่ผลงานจากหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ก็นับว่าเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศได้เป็นจำนวนมาก ทำรายได้ให้แก่ประเทศอย่างมหาศาล

- ชุมชนเข้มแข็งได้ด้วยภูมิปัญญา ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนและกฎหมายการศึกษา แห่งชาติได้กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน ส่งเสริมความเข้มแข็งของ ชุมชนโดยการจัดการกระบวนการการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาและรู้จักเลือกสรรภูมิ ปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อบูรณาการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการ สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน

การส่งเสริมภูมิปัญญาไทยโดยทั่วไป

- รวบรวมผลงานที่เป็นภูมิปัญญาไทย มีการเก็บรวบรวมผลงานภูมิปัญญาชาวบ้านและศิลปวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆไว้อย่างเป็นระบบซึ่งสามารถเป็นข้อมูลสืบค้นในการศึกษาเพื่อสืบสานแก่คนรุ่นหลังต่อไป

- ยกย่องผู้ที่มีผลงานด้านภูมิปัญญาไทย

- มีการควบคุมลิขสิทธิ์ภูมิปัญญาไทย

- การจัดตั้งกองทุนภูมิปัญญาชาวบ้าน

การส่งเสริมครูภูมิปัญญาไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดเป็นนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทย ดังนี้ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูพร้อมมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษาและการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหาร ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะเสียภาษีและ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรมของธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตาม กฎหมายบัญญัติ รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านการศึกษาและด้านวัฒนธรรม โดยส่งเสริมและสนับสนุน ความรู้รักสามัคคีและปลูกจิตสำนึกพร้อมเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชาติ รัฐต้องส่งเสริมการ ดำเนินการตามนโยบายด้านเศรษฐกิจ โดยให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและขยายโอกาสในการ ประกอบอาชีพของประชาชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาไทยเพื่อใช้ ในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ ทรัพย์สินทางปัญญาและ ส่งเสริมการประดิษฐ์ คิดค้นเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ รวมทั้งคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดเป็นนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาและยกย่อง เชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

ครูภูมิปัญญา หมายถึง บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่งด้านใด เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าว มาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม และได้รับการยกย่องให้เป็น ครูภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับ : ด้านเกษตรกรรม
“ การทำการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่
โคก หนอง นา ”

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ - สกุล

: นายอนุรักษ์ ปานเกื้อ
อายุ ๕๕ ปี บ้านเลขที่ ๑๔ หมู่ที่ ๔ บ้านควนตราบ
ตำบลควนหนองคว่า อำเภอจุฬาภรณ์
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความเชี่ยวชาญ

: มีความเชี่ยวชาญได้ทำการพัฒนาพื้นที่ทางการเกษตรเป็นการ
ผสมผสานการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ร่วมกับภูมิปัญญาพื้นบ้าน
ของไทยที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพตามธรรมชาติที่มี
อยู่ในพื้นที่เป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ
สร้างชีวิตความยั่งยืนได้มี

ผลงาน

: ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ
ในการจำหน่ายเป็นสินค้า OTOP จำหน่ายงานเทศกาลเดือนสิบ
งานวันสตรีสากล งานประจำอำเภอจุฬาภรณ์ เป็นต้น

ลักษณะการถ่ายทอด

: เป็นพื้นที่ทำเศรษฐกิจพอเพียงแบบอย่าง สามารถศึกษาได้
หลากหลายอาชีพ เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ หมู โค ปุ๋ยพืชผัก
ผักสวนครัว โดยมีทีมวิทยากรในด้านต่าง ๆ มาให้ความรู้อย่าง
สม่ำเสมอ

“ การทำการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา ”

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับ : ด้านอุตสาหกรรม
ผลิตภัณฑ์จากยางรถยนต์เก่า ชูครับแขก อ่างน้ำ ฯลฯ

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ - สกุล

: นายสุรัชย์ ทองประสิทธิ์
อายุ ๔๓ ปี บ้านเลขที่ ๑๐๕/๖ หมู่ที่ ๓ บ้านลำหัก
ตำบลควนหนองควัว อำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความเชี่ยวชาญ

: มีความสามารถในการผลิตยางรถยนต์เก่า ให้เป็นชูครับแขก
เก้าอี้นั่ง อ่างน้ำ กระจาดต้นไม้ ชูโต๊ะเก้าอี้ในสวน ของเล่นเด็ก
ถังขยะ เครื่องออกกำลังกาย

ผลงาน

: เป็นอาชีพอิสระอีกอย่างหนึ่ง มีการจำหน่ายมีรายได้ให้กับ
ครอบครัว จัดทำตามความต้องการของลูกค้า

ลักษณะการถ่ายทอด

: นำความรู้ ประสบการณ์ในการทำงานก่อนสร้างมา
ประยุกต์ใช้และศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ ในการ
ประดิษฐ์ ผู้ที่สนใจต้องการเรียนรู้ขั้นตอนการทำสามารถ
มาศึกษาและวิธีการประดิษฐ์ได้

ผลิตภัณฑ์จากยางรถยนต์เก่า ชูศรีรับแขก อ่างน้ำ ฯลฯ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับ : ด้านหัตถกรรม
“ ผลิตภัณฑ์พรหมเช็ดเท้า ”

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ - สกุล

: นางชนกนันท์ ลีจ้อน
อายุ ๓๕ ปี บ้านเลขที่ ๑๑๘ หมู่ที่ ๒ บ้านดอนทราย
ตำบลควนหนองคว่า อำเภอจุฬาภรณ์
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความเชี่ยวชาญ

: มีความเชี่ยวชาญประดิษฐ์เป็นสิ่งของสำหรับใช้สอยในชีวิต
ประจำวันมากมาย เช่น พรหมเช็ดเท้าจากเศษผ้าที่เหลือจากการทำ
สินค้า เช่นกางเกง เสื้อในหมู่บ้าน นำมาทำพรหมเช็ดเท้ารูป
แบบต่าง ๆ ที่สวยงาม เป็นอาชีพที่นำสนใจลงทุนน้อย ทำง่าย
สร้างรายได้

ผลงาน

: ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ
ในการจำหน่ายเป็นสินค้า OTOP จำหน่ายงานเทศกาลเดือนสิบ
งานวันสตรีสากล งานประจำอำเภอจุฬาภรณ์ เป็นต้น

ลักษณะการถ่ายทอด

: ผู้ที่สามารถใช้เครื่องจักรเย็บผ้าได้ วัสดุมีกระสอบป่าน เศษผ้า
ตามชนิดที่ต้องการ นำมาเย็บให้เป็นรูปตามความต้องการของ
ลูกค้า

ผลิตภัณฑ์พรมเช็ดเท้า

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับ : ด้านการแพทย์ไทย
“ การนวดไทย/การนวดประคบสมุนไพร การผดุงครรภ์
พื้นบ้านโดยหมอต้าแย ”

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ - สกุล

: นางนวล เครือหวัง

เกิดพ.ศ. ๒๔๗๕ อายุ ๙๐ ปี บ้านเลขที่ ๗/๙/๓ หมู่ที่ ๓
บ้านลำหัก ตำบลควนหนองคว่า อำเภอจุฬาภรณ์
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความเชี่ยวชาญ

: มีความเชี่ยวชาญเรื่องสมุนไพรในชุมชนที่มีอยู่จำนวนมากนำมา
รักษาอาการของผู้คลอดบุตรใหม่ให้นมลูกเข้าสู่ภาวะปกติให้อยู่
กระดานไฟ เพื่อดับพิษไฟ ใช้โพล ใบมะขามใบส้มเลี้ยว ใบส้มป่อย
ใบตะโกนำมาเป็นลูกประคบสมานให้แผลหาย เรียนรู้ด้วยตัว
สมุนไพรแต่ละชนิดรักษาอาการอะไรได้บ้างได้ลดทอนมาจนกระทั่ง
ปัจจุบันการแพทย์สมัยใหม่มีความก้าวหน้า จึงได้ชะลอการช่วยเหลือ
สำหรับการนวดไทยด้านเส้นยังให้การรักษาจนถึงปัจจุบันนี้

ผลงาน

: ได้รับการคัดเลือกให้เป็นปราชญ์ชาวบ้านระดับอำเภอเมื่อ
พ.ศ. ๒๕๔๕ ของบ้านลำหัก หมู่ที่ ๓ ในด้านแพทย์แผนไทย
(หมอต้าแย) และได้สร้างตำรายาแพทย์โบราณให้ลูกหลานได้
สืบทอดต่อไป

ลักษณะการถ่ายทอด

: ถ่ายความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรที่สามารถดูแลอาการบาดเจ็บ
เบื้องต้นได้โดยการอธิบายสรรพคุณของตัวสมุนไพรแต่ละชนิด
จนบุคคลที่สนใจเรียนรู้สามารถช่วยเหลือตนเองได้

ปราชญ์ชาวบ้าน หมอนวดแผนไทย
นางนวล เครือหวัง บ้านลำหัก หมู่ที่ 3 ตำบลควนหนองควัว
อำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับ : ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กิจกรรมการบวชป่า วัดดอนทราย

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ - สกุล

: พระสมศักดิ์ ธรรมสโร พระวัดดอนทราย
อายุ ๕๘ ปี อาศัยอยู่วัดดอนทราย หมู่ที่ ๒
ตำบลควนหนองคว่ำ อำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความเชี่ยวชาญ

: มีความสามารถในการในการถ่ายทอดความเชื่อกิจกรรม
ของบุคคลให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน ผ่าน
กระบวนการการก่อนจะทำพิธีบวชป่าที่ต้องอาศัยการ
ร่วมมือกันในชุมชน การกำหนดกฎเกณฑ์ทรัพยากรธรรมชาติ
เป็นอีกหนึ่งภาพที่สะท้อนชั้นดีของการกระชับความสัมพันธ์
ของคนกับคนเข้าด้วยกัน ต่อเนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่าง
คนและป่าไม้ที่มีภาพสะท้อนให้เห็นถึงการพึ่งพาอาศัยและการ
อยู่ร่วมกันของคนและป่าไม้

ผลงาน

: ประชาชนในหมู่บ้านมีความร่วมมือที่ช่วยสร้างการตระหนัก
และปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์ต้นไม้ให้มีคงเหลือไว้ในชุมชน
ไม่คิดทำลาย และร่วมรักษาป่าใหญ่ เป็นการสร้างความ
เชื่อว่าผืนป่านั้นมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ปกป้องรักษาอยู่ จะเข้ามา
บุกรุกทำลายไม่ได้ ทำให้ป่าในวัด หมู่บ้าน ชุมชนยัง
คงเหลือไว้อีกยาวนาน

ลักษณะการถ่ายทอด

: ใช้วิธีการทางศาสนาพิธีสงฆ์ รวมถึงจัดหาเครื่อง
อัฐบริวารเพื่อใช้สำหรับการบวชในพิธีสงฆ์จะสวดมนต์ให้
ชาวบ้านและต้นไม้ พร้อมกับนำจิวรมาห่มต้นไม้ การห่ม
ต้นไม้ถือเป็นการยกระดับสถานภาพต้นไม้ให้สูงขึ้นเมื่อต้นไม้
ในพื้นที่ได้ทำพิธีจนครบ พื้นที่ป่าในบริเวณดังกล่าวก็จะ
กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ทำให้คนไม่กล้าที่จะเข้าไปตัด
ทำลายป่าในบริเวณนั้น ซึ่งเป็นการดีต่อการปล่อยต้นไม้ได้
เจริญเติบโตกลายเป็นป่าต่อไป

กิจกรรมการบวชป่า วัดดอนทราย

